

OZVEZDJA
OB VZHODNEM

Ozvezdja mnogoterih želja: *ob vzhodnem obzorju*

Muzej

23. 5.

Moderna galerija,

sodobne umetnosti

–

24. 11.

Metelkova

2024

Ljubljana 2024

MNOGOTERIH ŽELJA:
OB VZHODNEM

Ozvezdja mnogoterih želja: *ob vzhodnem obzorju*

CIP – Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna
knjižnica, Ljubljana

7 (1 0 0) " 2 0 " (0 8 3 . 8 2 4)

OZVEZDJA mnogoterih želja:
ob vzhodnem obzorju:
Muzej sodobne umetnosti,
Metelkova, 23. 5. - 24. 11. 2024,
Moderna galerija, Ljubljana 2024 /
[urednica Bojana Piškur; besedila
umetnice in umetniki in podpisani
avtorji; prevodi Tamara Soban;
fotografije umetnice in umetniki
in podpisani fotografi]. - Ljubljana:
Moderna galerija, 2024

Vsebuje tudi besedilo, tiskano v
obratni smeri: Constellations of
multiple wishes: along the
eastern horizon: Museum of
Contemporary Art: Metelkova,
23. 5. - 24. 11. 2024, Moderna galerija,
Ljubljana 2024

ISBN 978-961-206-161-6
COBISS.SI-ID 195645187

Ozvezdja mnogoterih želja: *ob vzhodnem obzorju*

Muzej

23. 5.

Moderna galerija,

sodobne umetnosti

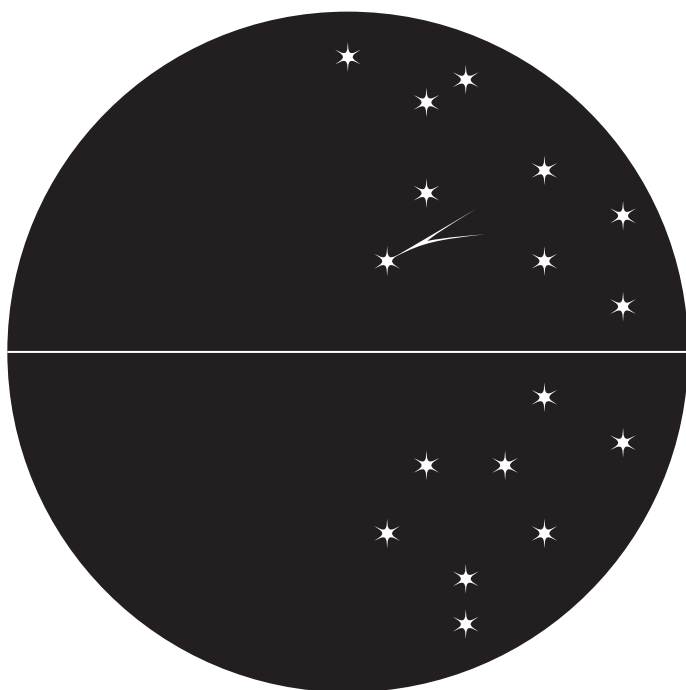
–

24. 11.

Metelkova

2024

Ljubljana 2024

Ozvezdja mnogoterih želja: *ob vzhodnem obzorju*

Predgovor

»Vem, da ne morem spremeniti prihodnosti, lahko pa spremenim preteklost. Preteklost je neskončna, ne prihodnost. Naša preteklost je bila prisvojena. Sem ena od tistih, ki si jo morajo ponovno prisvojiti.«

– Toni Morrison

Razstava *Ozvezdja mnogoterih želja* je bila prvič na ogled leta 2023 v The Mosaic Rooms v Londonu. V razmislek je podajala pretekla in sedanja mesta bojev v prepletenih nedavnih zgodovinah, izhajajoč iz temeljev gibanja neuvrščenih. Problematizirala je razmerje med časom in spominom in drugače od že ustaljenih stališč zgodovine razmišljala o osebnih in kolektivnih idejah ter političnih željah, ki se znova in znova pojavljajo in odmevajo skozi čas. Razstava je nastala kot odvod serije *Južna ozvezdja*, ki jo je pripravila Moderna galerija leta 2019 in je bila nato predstavljena v različnih kasnejših edicijah v Gwangjuju, na Reki, v Skopju in Podgorici. Razstavna serija se je osredotočala na bogato kulturno produkcijo gibanja neuvrščenih: na različne zgodovinske konstelacije, kot so organizacije, dogodki, razstave, kulturne izmenjave in kulturne politike, ki so oblikovale neuvrščeno kulturno krajino. Razstave so še zlasti skušale prikazati neuresničene vidike gibanja in vizionarski svet, ki ga je gibanje gradilo, svet, ki – vsaj za zdaj – še ni prišel. Razmišljale so o sledih gibanja – afektivnih, kulturnih, političnih, socialnih in drugih, ki jih lahko najdemo v naši sedanjosti. Hkrati so razkrile, da je bila rdeča nit, ki je povezovala neuvrščene nadnacionalne mreže, zavračanje *kolonialno-imperialnega projekta*. Kakor tudi drugi aparati znanja je ta preplet povezav, zakoreninjen v protikolonialni in alterglobalni politiki, močno vplival na umetnost in kulturo.

Ozvezdja mnogoterih želja: ob vzhodnem obzorju je najnovejša edicija v seriji *Ozvezdij*. Razstava se kritično osredotoča na samo gibanje neuvrščenih, ki je v zadnjih desetletjih postalo nekakšen anahronizem. Medtem ko

piševa to besedilo, se v Gazi že šesti mesec dogaja genocid. Zato ne moreva več govoriti o tem, kako gibanje zavrača kolonialnost, ne da bi se posvetili Palestini in desetletja dolgemu kolonialnemu nasilju in okupaciji, po drugi strani pa tudi odporu in boju za osvoboditev. Medtem ko je skoraj povsod na zahodu omemba genocida v Gazi v umetnostnih institucijah prepovedana ali celo kriminalizirana, jo midve ne bova odstranili iz razstavnih besedil in dvoran. Odklanjava molk in nevtrálnost, ker ju razumeva kot obliko sokrivde.

Med pripravami razstav in poglobljenim raziskovanjem neuvrščenih je vedno znova prihajala v ospredje solidarnost, in sicer kot ključno načelo tega gibanja, a hkrati tudi kot vse bolj brezpomenska beseda, ki si jo je prisvojil liberalizem. Brez težav lahko trdimo, da gre za krizo globalne solidarnosti, saj je solidarnost pogosto le pretveza za utrjevanje nove geopolitične moči. Če primerjamo izraze solidarnosti z Ukrajino in nenehno cenzuriranje Palestine na vseh področjih kulture, se izriše srhljiva slika novodobne solidarnosti, ki jo vsiljuje država. S tem nastajajo zaskrbljujoče plodna tla za nadaljnje neenakosti, hierarhije in politike izključevanja. Zavedati se moramo resnosti tega trenutka in se odmakniti od sprejemanja psevdoradikalne semantike ter sodelovati pri gradnji mostov k solidarnosti, ki je medsebojno povezana in soodvisna – gradnji vezi z vsemi boji, od Gaze do Konga, Sudana in še dlje.

V desetletjih po drugi svetovni vojni so se pojavile številne alternative gospodstvu in zatiranju; protikolonialna, antifašistična in emancipatorna gibanja so ustvarjala nove politične jezike osvoboditve, ki so temeljili na solidarnosti in skupnem boju. Kaže, da so nas mnoge od teh preteklih alternativ pustile na cedilu, zavzemanje za pravice v sedanjih sistemih pa se lahko zdi brezplodno. Alternative potrebujemo bolj kot kdaj koli. Čeprav je Palestina še vedno članica gibanja neuvrščenih, ki naj bi bilo »največje mirovno gibanje v zgodovini«, gibanje ni naredilo ničesar za ustavitev genocida v Gazi. Ponovno se je izkazalo, da je gibanje neuvrščenih eno največjih političnih razočaranj v zadnjih desetletjih, saj državam članicam ni zmoglo ponuditi rešitev v njihovih bojih in tragedijah. Od gibanja so tako ostale le

grandiozne zgodovinske ideje in nedokončane utopije. Vendar nam ga zaradi tega ni treba odriniti v preteklost ali ga narediti zastarelega. Če svet, ki se je poskušal zgraditi na novo, še ni prišel, pa je vredno še naprej poskušati v tej smeri.

Dela na razstavi *Ozvezdja mnogoterih želja: ob vzhodnem obzorju* se ne spominjajo nostalgичno stvari, ki so se izgubile v tokovih zgodovine, ampak zahtevajo in iščejo alternativne poti, omrežja in ozvezdja. V dialogu med arhivskim gradivom, obstoječimi in sodobnimi deli raziskujejo pretekle imaginarije in besede, ki jih je šele treba udejanjiti, sledijo skupnim izkušnjam, razmišljajo o odnosih in mejah, ki so bile medtem razpuščene ali pa se še vedno premeščajo. Prepletena s poetičnimi intervencijami se dela gibljejo po neuspehih in absurdnostih, tesnobi in solidarnosti ter upanju in odporu.

Bojana Piškur in Angelina Radaković,
kustosinji razstave
marec 2024

na razstavi sodelujejo

Ala Younis Alia Farid Basim Magdy
Essa Grayeb Free Palestine Poster Project
KURS (Miloš Miletić & Mirjana Radovanović)
Laboratorij zbirke umetnosti neuvrščenih držav (Omar Bsoul Kareem Dabbah Inji Efflatoun
Mamdouh Kashlan Choukri Mesli
Khudhair Shakirji) Larry Achiampong
Mona Rouhana Benyamin Nika Autor

Načrt	za Bagdad	z okolico	Z DOVOLJENJEM	UMETNICE
2015	–	18	FOTO:	TIM BOWDITCH
			/ DELFINA FOUNDATION & ART JAMEEL	

Načrt za Bagdad z okolico (2015) se je začel s 35-milimetrskimi diapozitivi telovadnega doma v Bagdadu, ki ga je zasnoval Le Corbusier in je bil poimenovan po Sadamu Huseinu; posnetke je naredil arhitekt Rifat Chadirji leta 1982.

V petindvajsetih letih, preden je bil leta 1980 dan v uporabo, je Telovadni dom Sadama Huseina doživel veliko preoblikovanj v številnih načrtih. Naročilo je šlo skozi pet vojaških udarov in šest voditeljev države, štiri različne glavne projekte, vsakega s svojim urbanistom, razvojni odbor, ki je postal ministrstvo in nato državna komisija, sodobnega zvezdniskega arhitekta med plejado drugih s spremljajočimi risarji, izvajalci, agenti in odvetniki, lokalne arhitekto s podobnim spremstvom iz njihovih svetovalnih podjetij, vladnih oddelkov in vzporednih komisij, več kot enega lokalnega umetnika/kiparja, zagnane konkurente in druge spomenike, ki so se hkrati pojavljali in izginjali zaradi istih konglomeracij.

Načrt za Bagdad z okolico, ki v veliki meri temelji na arhivih, najdenem gradivu in zgodbah svojih protagonistov, obravnava zaščito spomenikov za zanamce in izvajanje načrtov za Bagdad kot izraz moči ali potrebe. Čeprav jih sicer ni med upodobitvami in citati, ki jih hranijo uveljavljeni arhivi, pa podobe, ki dokumentirajo

izvedbo načrtov ter izvajanje oblasti in moči načrtovanja, med seboj povezujejo fragmente drugih podob in zabeleže gest, povzetih iz upodobitev in pripovedi lokalnih umetnikov.

Poznejša verzija projekta, *(Fem.) načrt za Bagdad z okolico* (2018), umešča v razvoj Bagdada in njegove sodobne spomenike prispevke umetnic, arhitektk in drugih vplivnih žensk. Delo z reartikulacijo arhivskega gradiva ustvarja nove pripovedi. V tem branju se v mestni arhitekturi, politiki in velikih narativih vidi onkraj moške prevlade.

Uprizoritev
Z DOVOLJENJEM

2017-24
UMETNICE

FOTO:
/

MOHAMMAD ZAKARIA
MMAG FOUNDATION

Geometrijske poze, črna oblačila, abstraktna ozadja in splošna minimalna estetika spremenijo performativne podobe v nekaj, kar je videti kot dokumentacija načrtnega performansa. *Uprizoritev* sestavljajo podobe tega, kako je vojska najela posebej usposobljene profesionalce, da raziščejo možne načine, kako bi posamezniki lahko poskusili pobegniti preko zidu. V delu več posameznih, a povezanih dogodkov prikazuje, kako so posamična telesa prisiljena v kolektiv ali ven iz njega. Medtem ko mi performativ vzbuja nelagodje, sprejemam njegovo podobo, ko je umeščen v politiko. To je točka, na kateri se začne vse retrospektivno zdeti kot predstava, odigrana ali uprizorjena. Projekt je študija ugotovitev, ki se (lahko) zdijo kot »umetniški performans«; v njih sledi različnim naključnim predstavam/performansom, povezanim z obskurnimi političnimi situacijami, in njihovim sledem

v dokumentaciji. Z osredotočanjem na oblike, ki jih prevzema telo, ko podpira druga telesa, naracije ali izkaze moči, raziskuje negotovi teren med performativnim dejanjem in ustvarjalnimi dokazi zgodovinskih dogodkov.

ALA YOUNIS v svoji raziskovalni praksi išče primere, ko se zgodovinski in politični dogodki sesedejo v osebne. Njeno delo mnogoglasno preučuje vprašanja današnjega dne in to, kaj oblikuje vizualno in popularno kulturo – nacionalizem, didaktični projekti, politična zavezništva, družbena gibanja, pojav globalnega kapitala ter osebna in kolektivna izguba. Jezik izdelave arhitekturnih modelov prilagaja preučevanju zgodnje studijske odrske umetnosti in medigre narodov, hkrati pa pod isto lupo opazuje tudi založniška prizadevanja. Njeno delo raziskuje, kaj so bila gonila vlagateljev, ateljejev, nihanj valut, dejanj solidarnosti, revolucionarnih glasov in političnih kriz, ko so premikali središča kulturnega in političnega vpliva.

Mezquita de Hatillo (Portoriko)

molilna

preproga čilim

80

x

140 cm

2014

FOTO: ANDY STAGG, FOTO Z

Z DOVOLJENJEM

UMETNICE

DOVOLJENJEM THE MOSAIC ROOMS

Mezquita de Hatillo (Portoriko), 2014, je zgodnja izvedba dela, ki ga je Alia Farid začela leta 2013 in v katerem sledi arabskim in južnoazijskim migracijam v Latinsko Ameriko in na Karibe. Na osnovi dialogov s skupnostmi diaspore Farid pričara pokrajino nadnacionalnih prostorov, upodobljeno kot preproge in tapiserije. Umetnica sodeluje z različnimi tkalskimi ateljeji in uporablja zgodbe, podobe in druge materiale kot izhodišče za prevajanje informacij v tkana dela. Tako kot veliko njenih drugih del tudi *Mezquita de Hatillo* (Portoriko), 2014, med seboj povezuje kraje in ustvarja transregionalizem, ki postavlja na laž začrtane državne meje.

ALIA FARID (r. 1985) živi in dela v Kuvajtu in Portoriku. Samostojno se je predstavila na razstavah v ustanovah Chisenhale Gallery v Londonu, Kunsthalle Basel v Baslu, Contemporary Art Museum St. Louis v Misuriju, Kunstinstituut Melly v Rotterdamu, Portikus v Frankfurtu na Majni in CAC Passerelle. Med njenimi nedavnimi in prihodnjimi skupinskimi razstavami so: Ženevski bienale Sculpture Garden, Bienale Whitney, Bienale Diriyah, Bienale v São Paulu, Bienale v Gwangjuju, Bienale v Šardži, *Theater of Operations: The Gulf Wars 1991–2001* v MoMA PS1, Triennale v Yokohami in Azijsko-pacifiški triennale. V prihodnje bo imela samostojne razstave v Henie Onstad Kunstsenter in v Contemporary Art Museum Houston v sodelovanju z Rivers Institute in Detroit Institute of Arts.

Alia Farid je diplomirala iz likovne umetnosti na Escuela de Artes Plásticas de Puerto Rico (San Juan), magistrirala iz vizualnih študij na programu za vizualno umetnost na MIT (Cambridge) in magistrirala iz muzejskih študij in kritične teorije pri Programa d'Estudis Independents MACBA (Barcelona). Leta 2023 je prejela umetniško nagrado Lise Wilhelmsen, trenutno pa ima štipendijo David in Roberta Logie na Harvard Radcliffe Institute (2023–2024).

Náša prazgodovinska usoda

Duraclear tiska (151 × 177 cm vsak),
prašno prevlečena
aluminijasta konstrukcija,
svetlobna panoja in sponke

2011

Z DOVOLJENJEM

UMETNIKA

FOTO:

POSTAVITEV

V

IN GALERIJE GYPSUM,

KAIRO

ROYAL ACADEMY,

LONDON

Delo *Náša prazgodovinska usoda* je nastalo za prvi Bienale sodobne umetnosti D-0 ARK Underground v Konjicu v Bosni in Hercegovini. Bienale je bil organiziran v jedrskem bunkerju, zgrajenem med letoma 1953 in 1979 za zaščito jugoslovanskega predsednika Josipa Broza Tita in do 350 članov njegovega ožjega kroga v primeru atomskega napada. Bunker je bil državna skrivnost do razpada Jugoslavije v devetdesetih letih prejšnjega stoletja.

V strateški sobi bunkerja, ki je bila namenjena sprejemanju odločitev in ocenjevanju kart razmer na terenu, sta na jugoslovanskih vojaških svetlobnih panojih s sponkami pripeta dva velika Duraclear tiska. Na prvem z verzalkami piše »Prihodnost pripada nam«, na drugem pa je ilustracija iz enciklopedije iz šestdesetih let, ki prikazuje prazgodovinsko bitje ankirozavra, ki se približuje napajališču.

BASIM MAGDY je umetnik in filmski ustvarjalec. Z delom se je samostojno predstavil na razstavah v Frac Bretagne v Rennesu, Muzeju sodobne umetnosti KM21 v Haagu, Röda Sten Konsthall v Göteborgu, Muzeju sodobne

umetnosti M HKA v Antwerpnu, Muzeju umetnosti, arhitekture in tehnologije MAAT v Lizboni, MCA Museum of Contemporary Art v Chicagu, MAXXI v Rimu, Jeu de Paume v Parizu, Muzeju sodobne umetnosti CAPC v Bordeauxu, Deutsche Bank KunstHalle v Berlinu, Arnolfini v Bristolu in na skupinskih razstavah v Museum of Modern Art v New Yorku, Centre Pompidou v Parizu, Castello di Rivoli v Torinu, New Museum Triennial v New Yorku, Inštitutu za sodobno umetnost KW v Berlinu, na La Biennale de Montreal v Montrealu, Seulskem bienalu MEDIACITY, 13. Istanbulskem bienalu, 11. šardžanskem bienalu, v Yerba Buena Center for the Arts v San Franciscu in na La Triennale v Palais de Tokyo v Parizu.

UAR
arabska
od 2023
stenska

–

Utopična
republika
v trajanju
instalacija

–

Z DOVOLJENJEM

UMETNIKA

1. februarja 1958 je z združitvijo Egipta in Sirije nastala nova entiteta, »Združena arabska republika« (angleško United Arab Republic, UAR), ki so jo slavili kot prvi korak v oživitvi arabskega naroda. A v manj kot štirih letih se je ta enotnost razdrla. Ta unija je dala doktrini in sentimentu »arabskega naroda« nekakšno otipljivo resničnost. Ker je bil eden njenih glavnih ciljev doseči vse-arabsko solidarnost, je sledilo veliko razočaranj.

V projektu je predstavljeno dolgoletno raziskovanje materialnih in vizualnih reprezentacij UAR. Projekt preučuje vizualne upodobitve in ilustracije na zbirki »ovitkov prvega dne«, ki jih je izdala UAR med letoma

1958 in 1961. Te kuverte z žigom so zdaj otipljiv relikv davno minulega obdobja, ko so se zdele sanje o združenem arabskem narodu dosegljive. Znamke so izdajali ob spominskih dnevih v počastitev pomembnih dogodkov ali za pomembne državne proslave. Oblikovane v slogu Art déco, te žigosane ovojnice združujejo elemente geometrijskih motivov, ukrivljene oblike, ostro izrisane obrise in drzne barve. Pogosto odražajo navdušenje nad stroji in modernostjo, navdih in simbole pa črpajo iz starodavne egipčanske mitologije.

Projekt vključuje zbirko tiskov, ki analizirajo vizualne predstavitve risb, simbolov in besedil na teh ovojnicah. S tem želi osvetliti zapleteno konstrukcijo zgodovinskih naracij, ki so tkale arabsko kolektivno zavest, in proces oblikovanja nacionalnega etosa in identitete v pokolonialni dobi zgodovine arabskega naroda.

ESSA GRAYEB je v Jeruzalemu živeči palestinski vizualni umetnik, ki v praksi združuje širok nabor medijev, predvsem fotografijo, gibljive podobe in instalacijo.

Nekatera Grayebova dela so narejena iz že obstoječih objektov, posnetkov in zvokov, ki si jih prilagaja in s katerimi manipulira v nenehnem prehajanju med fikcijo in realnostjo. V delu se pogloblja v naracije o preteklosti in njihove sodobne interpretacije, pogosto povezane z arabskim nacionalizmom in panarabizmom. Njegovo delo izvira iz raziskovanja elementov, povezanih z zgodovinskimi trenutki v kolektivnega spomina in pozabo, ter tega, kako se odražajo v popularni kulturi. Grayeb je leta 2022 magistriral na akademiji Bezalel Academy of Art and Design.

Njegova dela so bila razstavljena v Palestine Museum, Moderni galeriji, A.M. Qattan Foundation in Qalandia International in drugje.

Free Project

Palestine .com

Laura

Anastasio

freepalestineproject.com

Warsheh

Free Palestine Poster Project je spletno mesto, ki deluje kot kuriran arhiv plakatov, ki jih prispevajo oblikovalci z vsega sveta. Plakate je mogoče prenesti in uporabiti za izražanje solidarnosti s Palestino. Projekt nadaljuje ustaljeno tradicijo tiska in oblikovanja kot močnih medijev za izražanje podpore protikolonialnim bojem in osvobodilnim gibanjem.

KURS (Miloš Miletić in Mirjana Radovanović)

svoboda je nedeljiva 2023
vezenina in tisk na platnu,
serija štirih risb in knjižica,
različne dimenzije
PREVOD ARHIVA:
Mirza Purić in Selma Asotić
PESMI BRISANJE: Selma Asotić

NAROČNIK: THE MOSAIC ROOMS
/ A.M. QATTAN FOUNDATION, 2022,
S PODPORO ARTS COUNCIL ENGLAND
Z DOVOLJENJEM KURS-A
FOTO: ANDY STAGG, FOTO Z
DOVOLJENJEM: THE MOSAIC ROOMS

Od najinega prvega raziskovalnega projekta (ko sva med raziskovanjem zgodovine stenskega slikarstva v Beogradu naletela na serijo intervencij v javnem prostoru, narejenih za deveti vrh gibanja neuvrščenih) in najinih obiskov Čila in Palestine do različnih oblikovalskih projektov sva se znova in znova srečevala z dediščino gibanja neuvrščenih. Ko so naju kustosi povabili, naj se v okviru razstave v The Mosaic Rooms posvetiva govorom s konferenc na vrhovih gibanja neuvrščenih, nisva vedela, kam naju bo raziskovanje arhiva pripeljalo. Zaradi specifičnosti teme sva prečesala jugoslovansko periodiko iz časa konferenc in se pri tem osredotočila na dva dnevna časopisa – *Politiko* in *Borbo*. Kot vir sva uporabila tudi

izvirna poročila s konferenc, ki so vključevala prepise osrednjih govorov. Posvetila sva se desetim konferencam, od prve v Beogradu leta 1961 do tiste leta 1992, ko je Jugoslavija, čeprav uradno ni bila nikoli izključena, zaradi razpada in vojn prenehala biti članica gibanja neuvrščenih. Iz obsežnega arhivskega gradiva sva izbrala pet govorov in en intervju. To ne pomeni, da so bili prav ti govori najpomembnejši ali ključni. Rdeča nit, ki jih povezuje, je boj za svobodo in poudarek na antikolonializmu, antiimperializmu in antifašizmu.

Ker se nama predstavitev arhivskega gradiva v navezavi na naš sedANJI kontekst ni zdela posebej zanimiva, sva za pomoč prosila Selmo Asotić, pesnico iz Bosne in Hercegovine. Selma je s tehniko brisanja govore spremenila v pesmi. Namesto da bi besedila redigirala, kar nevarno spominja na cenzuro in dejanje imitira, se je Selma odločila, da pusti izvirnike berljive. S pesmimi poudarja, povzema ali izvleče manj očitne pomene, polni učinek pa doseže v igri med besediloma v ozadju in v ospredju. Želela sva, da bi novo delo, ki je nastalo iz tega gradiva, poudarilo pozitivne vidike gibanja neuvrščenih in njegovo zavezanost svobodi, kljub njegovim številnim zgodovinskim protislovjem.

Pod imenom KURS Miloš Miletić in Mirjana Radovanović skupaj delata na področju vizualne umetnosti in raziskovanja. V delu preučujeta, kako lahko umetniška praksa prispeva k različnim družbenim bojem (in postane njihov sestavni del). Za izhodišče pogosto uporabljata arhivsko gradivo, ki ga združita z revolucionarno poezijo/prozo in vizualnim jezikom naprednih gibanj iz preteklosti. Večinoma ustvarjata stenske slike, ilustracije in različne tiskovine (časopise, plakate, grafike). Vodi ju misel, da morajo biti njune vsebine poučne in dostopne širši javnosti.

Laboratorij zbirke umetnosti neuvrščenih držav

Inji Efflatoun :
Kmetica in banane
1968 olje na platnu
Z DOVOLJENJEM: MUZEJ

Kareem Dabbah :
Kompozicija
1989 bakrorez
SODOBNE UMETNOSTI ČRNE GORE
Z DOVOLJENJEM: THE MOSAIC ROOMS

Laboratorij zbirke umetnosti neuvrščenih držav (Marina Čelebić, Anita Čulafić, Nađa Baković, Natalija Vujošević) je projekt, ki skuša v okviru Muzeja sodobne umetnosti Črne gore razviti sodobne raziskovalne in arhivske umetniške prakse. Zbirka hrani približno 800 umetniških del iz 56 držav, ki jih je Galerija umetnosti neuvrščenih držav pridobila v času svojega obstoja med letoma 1984 in 1995. Galerija umetnosti neuvrščenih držav je bila ustanovljena z namenom »prispevati k afirmaciji načel in ciljev politike neuvrščenosti na področju kulture«. V desetletju svojega obstoja je galerija organizirala razstave, simpozije in umetniške izmenjave v želji po enakopravnem položaju na kulturnem področju. Zdaj se laboratorij posveča predvsem raziskovalnim dejavnostim, ki prispevajo k zgodovinjenju in novim interpretacijam del in zgodovin, ter obnavljanju mednarodnih povezav in izmenjav, ki jih vzpostavlja sama zbirka.

OMAR BSOUL je jordanski umetnik samouk, ki živi in dela v Irbidu. Svoja dela je začel predstavljati leta 1976. Napisal je več člankov o umetnosti in gostoval kot predavatelj na jordanskih in iraških univerzah. Je direktor Arabskega centra za tradicijo, kulturo in umetnost v Irbidu.

KAREEM DABBAH, rojen leta 1943 v Jeruzalemu, je bil aktiven član upravnega odbora Palestinske umetniške lige. Specializiral se je za bakrorez in delal tudi s keramiko. V ospredju njegovih umetnin so priljubljeni folklorni simboli in arabska kaligrafija.

INJI EFFLATOUN je bila umetnica, politična aktivistka in feministka, ki je raziskovala politični in družbeni potencial slikarstva. Njen navdih pri umetniškem delu je bil egipčanski delavski vsakdan, še zlasti vsakdanjih napor žensk. Zaradi političnih aktivnosti je bila pod Naserjevim režimom zaprta od leta 1959 do leta 1963. Potem ko so jo izpustili iz zapora, se je njeno delo slogovno spremenilo – začela je uporabljati bolj žive barve in ritmične poteze čopiča, ki vzbujajo vtis svetlobe in prostora.

MAMDOUH KASHLAN je bil eden od začetnikov sirskega modernizma. Označujejo ga kot ljudskega umetnika, saj je ustvarjal dela, v katerih se odraža narava in sirska identiteta. Na svojih živobarvnih platnih je upodabljal prizore vsakdanjega vaškega življenja in teme materinstva.

CHOUKRI MESLI se je rodil leta 1941 v Tlemcenu v Alžiriji. Leta 1967 je soustanovil umetniško skupino Aouchem, ki se je navdihovala pri prvobitnih domačih tetovažah in motivih, leta 1969 pa je bil odgovoren za umetniške razstave na Vseafriškem festivalu v Alžiru. Bil je tudi ustanovni član sindikata umetnikov (UNAP) in kolektiva umetnikov, razumnikov in znanstvenikov proti mučenju (RAIS). Leta 1994 je šel v izgnanstvo v Pariz, kjer je leta 2017 umrl.

KHUDHAIR SHAKIRJI je diplomiral na Akademiji za likovno umetnost v Bagdadu in se nato pridružil skupini bagdadske modernistov, v kateri sta bila tudi umetniki Shakir Hassan Al Said in Jabra Ibrahim Jabra. Shakirji je v delu raziskoval lokalne teme in reference črpal iz tradicionalnih in folklornih podob. Eksperimentiral je z abstrakcijo, kubizmom in ekspresionizmom ter razvil prepoznaven slog, ki je reflektiral družbeno realnost tistega časa.

Larry Achiampong

Pismo

(stran B)

slika

iz videa

PO NAROČILU THE MOSAIC ROOMS /
A.M. QATTAN FOUNDATION, 2022, S
PODPORO ARTS COUNCIL ENGLAND.
Z DOVOLJENJEM UMETNIKA,
LOOK MAMA! PRODUCTIONS,
LUX & COPPERFIELD, LONDON.

2023

4K

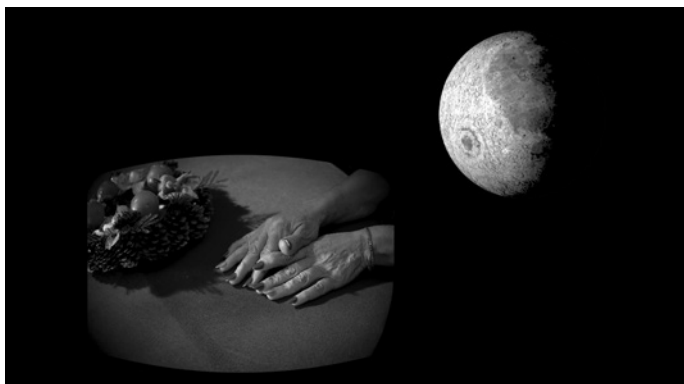
video

Pismo (stran B) (2023) obravnava, kako zgodovina, imigracija in geografska ločenost afektivno vplivajo na brata, ki živita v Veliki Britaniji oziroma Gani. Film strne čas v raziskavi, kako preteklost prekinja in vpliva na sedanost, in vključuje tako nedavne posnetke, ki jih je Achiampong naredil v Gani, kot arhivske posnetke iz Muzeja afriške umetnosti: zbirke Vede in dr. Zdravka Pečarja v Beogradu. Film poleg tega nagovarja z globoko osebnega vidika z uporabo starejše tehnologije iz »shekane« Game Boy Camere, ki jo je Achiampong predelal, da omogoča zajem gibljive slike preko HDMI-ja. Združevanje pripovedništva in uporabe retro tehnologije omogoči raziskovanje potovanja skozi čas in koncept »Sanko-časa«. Izraz je skoval Achiampong leta 2017, nanaša pa se na ganski simbol Adinkra in akansko besedo *Sankofa*, ki pomeni »iti nazaj iskat«. Z niansirano rabo sodobnih in starejših tehnologij, vizualnih podob, zvoka in spominov na doživete izkušnje in pogovore film poudarja tudi širše družbene in politične posledice institucionalnih struktur in vedenj, ki ogrožajo življenja migrantov in begunskih družin.

LARRY ACHIAMPONG v svojih projektih s filmom, fotografskimi podobami, avdio in vizualnimi arhivi, nastopi v živo, predmeti in zvoki raziskuje ideje, ki zadevajo razredno, družbenospolno, medkulturno in digitalno identiteto.

Z deli, ki preučujejo njegovo skupnostno in osebno dediščino, še zlasti presečišča med popularno kulturo in ostalinami kolonizacije, Achiampong brska po trezorjih zgodovine. Njegove raziskave preučujejo konstrukcije »jaza« s spajanjem zvočnih in vizualnih materialov iz osebnih in medosebnih arhivov ter podajajo več vidikov, ki razkrivajo globoko zakoreninjene neenakosti v sodobni družbi.

Mona Rouhana Benjamin

Lunarna
2020

enokanalni video,

pokrajina

17 min.

slika

Z DOVOLJENJEM

iz videa

UMETNICE

*Lunarna pokrajina** je kratek film v obliki glasbenega videa za balado ali povprečno pesem, izvedeno kot duet med pevcem in pevko v arabščini. Pesem oriše zgodbo moškega po imenu Dennis M. Hope, ki se je leta 1980 razglasil za lastnika Lune in ustanovil Lunarno ambasado, podjetje, ki prodaja zemljišča na raznih planetih in lunah, ter poveže njegovo zgodbo in zgodbo režiserke – mlade Palestinke, ki živi pod izraelsko okupacijo in hrepeni po tem, da bi na kakršen koli način pomagala končati bedo svojih ljudi.

Vizualno je film hibrid nadrealističnih prizorov iz arabske glasbene industrije, ki sta jih ponovno uprizorila umetničina starša, ki tudi nastopata kot pevca v filmu, filma noir, najdenih posnetkov iz Nasinih arhivov, referenc na kano-nične filme, ki so vplivali na svet umetnosti in prikazujejo upodobitve Lune, ter posnetkov zaslo-na e-poštnega dopisovanja z ose-bjem Lunarne ambasade. Vse to raziskuje razmerje med upanjem, nostalgijo in obupom.

* Lunarna pokrajina je območje lunine površine ali pogled nanjo (v glavnem je mišljena Zemljina luna) ali vizualna upodobitev tega, na primer na sliki. Izraz lunarna pokrajina se včasih uporablja tudi metaforično za območje, ki je bilo razrušeno ali zravnano z zemljo v vojni, pogosto zaradi obstreljevanja z granatami.

Težave v raju je disfunkcionalna situacijska komedija, ki raziskuje humor kot mehanizem za spopadanje s travmo, bolečino in tabuji, povezanimi z nakbo in izraelsko okupacijo. Naniza tri sklope šal, ki segajo od klasičnega žanra mizogininih šal do antišal in kulturno specifičnega humorja, da bi preučila, zakaj se šale o nakbi niso nikoli popolnoma razvile kot žanr in postale del palestinskega mainstreama.

Protagonista filma sta umetničina starša, ki ne govorita angleško in šale bereta s prečrkovanih zapisov. Preživela sta nakbo (1948) in nakso (1967) in o svojih spominih na ta velika dogodka nista nikoli govorila.

Težave	v raju	slika	iz videa
2018			
enokanalni video,	8:30 min.	Z DOVOLJENJEM	UMETNICE

MONA ROUHANA BENYAMIN je vizualna umetnica, filmska ustvarjalka in pisateljica iz Palestine. V delih raziskuje medgeneracijske poglede na upanje, travmo in vprašanja identitete ter pri tem uporablja humor in ironijo kot politični orodji odpora in refleksije. S prisvajanjem formatov iz množičnih in popularnih medijev ter poseganjem v njihove aparate zastavlja vprašanja o vrednosti avtentičnosti in napetosti med resnico in fikcijo. Njeni filmi so bili mednarodno predvajani na prizoriščih, festivalih in platformah, med katerimi so MOMA, REDCAT, CUNY, Sheffield DocFest in Univerza Columbia.

Obzornik 242 – Sončne proge

slika

iz videa

NAROČNIK THE MOSAIC ROOMS /

A.M. QATTAN FOUNDATION, 2022, S

PODPORO ARTS COUNCIL ENGLAND

Z DOVOLJENJEM

UMETNICE

2023

DCP,

27 min

Leta 1947 je v Jugoslaviji kar 200.000 mladih brigadirjev z vsega sveta, vključno s palestinsko brigado, sodelovalo pri izgradnji 242 km dolge nove železniške proge Šamac-Sarajevo v Bosni in Hercegovini. V obzorniku iz tistega obdobja lahko vidimo, kako so vihteli krampe in lopate, da so delo dokončali v zgolj sedmih mesecih. *Obzornik 242 – Sončne proge* je poklon idealističnim mladim ljudem, ki so gradili nov, boljši svet na drugačnih, enakopravnejših temeljih.

»Vizije prihodnosti, zadušene v rekah krvi in množičnih grobiščih,« slišimo glas v offu reči o krvavem razpadu Jugoslavije in njegovem širšem kontekstu. Železnica, speljana čez ruševine druge svetovne vojne, poškodovana med vojno v devetdesetih letih prejšnjega stoletja in zanemarjena v novem tisočletju, je danes videti kot ostaline neke davne civilizacije. In kakor so nekoč Palestinci in Palestinke pomagali graditi progo, tako po tej isti progi danes hodijo njihovi potomci, bežeč pred vojno in v iskanju nekega boljšega sveta, ki je bil nekoč možen.

Delo NIKE AUTOR temelji na eksperimentalnih videih in dokumentarnih filmih, filmskih esejih, fotografiji, kolažih, slikah in prostorskih video instalacijah. Pri svojem

ustvarjanju se osredotoča na raziskovanje nevidnega in neslišnega v odnosu do prikritih tematik pozabljene zgodovine in utišane sodobnosti s poudarkom na kolektivnem spominu in osebnih, ustnih pripovedih. Njena dela preučujejo azilne in migracijske politike, delavske pravice in politiko spomina. Nika Autor je del Obzorniške fronte, neformalnega kolektiva delavcev na področju filmske teorije in umetniške prakse. Razstavljala je v številnih mednarodnih muzejih, galerijah in na festivalih, kot so 57. Beneški bienale, Jeu de Paume v Parizu, MAXXI v Rimu, Moderna galerija v Ljubljani, Middlesbrough Institute of Modern Art, Tokyo Photographic Art Museum, Muzej sodobne umetnosti Garage v Moskvi in drugod.

Arhivski materiali, kronologija in kartografija

Knjižice iz edicije *Nesvrstanost i nesvrstani* (Neuvrščenost in neuvrščeni), Izdavačko preduzeće Rad, Beograd, tiskane v letih 1972–1976 (zasebni arhiv)

Razglednice, poslane iz držav članic gibanja neuvrščenih v Jugoslavijo med letoma 1960 in 1980 (zasebni arhiv)

Kri in solze (Krv i suze), 35 mm 1970
Z DOVOLJENJEM FILMSKE
NOVOSTI, BEOGRAD

Film *Kri in solze* je režiral Boško Mratinković za jugoslovansko državno obzorniško produkcijo Filmske novosti iz Beograda. Scenarij je napisal Mirko Aksentijević, bližnjevzhodni dopisnik jugoslovanske državne tiskovne agencije Tanjug in eden prvih tujih novinarjev, ki je poročal o vzponu osvobodilnega gibanja. Direktor fotografije je bil legendarni Stevan Labudović. Leta 1970 sta skupaj odpotovala v Sirijo, Jordanijo in Libanon, da bi

snemala v taborih, kjer se je uril PLO, in v štabu Jaserja Arafata. *Kri in solze* je eden redkih zgodnjih prikazov, kako se je družbeno-politično gibanje (PLO) hitro kre пило in pridobivalo zaupanje. Prikazuje tudi začetek gibanja Fedayeen leta 1967.

Foto album: mladinske delovne
brigade, železniška proga
Šamac-Sarajevo ,
1947 (zasebni arhiv)

Marjana Deržaj kot del
jugoslovanske kulturno-zabavne
skupine, ki je nastopala v
okviru UNEF-a (United Nations
Emergency Force) na Sinaju
in v Gazi v letih 1959 in 1961,
črno-bele fotografije, foto
album (arhiv Tina Mahkota)

Katalog razstave plakatov
Palestina oteta i negirana
domovina (Palestina, ugrabljena
in zanikana domovina), Centar
za kulturo i informacije Zagreba,
1979 (arhiv Darko Fritz)

Teja Merhar: Kartografija
mednarodnih kulturnih
sodelovanj Jugoslavije z
državami Bližnjega vzhoda

Žiga Smolič: Kronologija:
Odnosi med Jugoslavijo in
Palestino v letih 1946–1991

**Ozvezdja
ob vzhodnem** **mnogoterih želja:
obzorju**

+MSUM

Muzej
umetnosti

sodobne
Metelkova

Muzej
umetnosti

sodobne
Metelkova

23. 5. – 24. 11. 2024

MG+MSUM

KUSTOSINJI
Bojana
Angelina

Piškur,
Radaković

KATALOG
Moderna
Windischerjeva
SI-1000, Ljubljana, Slovenija
tel. + 386 12 416 800,
info@mg-lj.si,

IZDALA
galerija,
2,
Slovenija
+ 386 12 416 800,
www.mg-lj.si

KOORDINACIJA
Sanja

PROJEKTA
Kuveljić Bandić

ODNOSI
Lara

Z JAVNOSTMI
Mejač

ZANJO
Martina

Vovk

OBRAZSTAVNI
Adela

PROGRAM
Železnik

UREDNIKA
Bojana

Piškur

PEDAGOŠKI
Lucija

PROGRAM
Cvjetković

BESEDILA
umetnice
in

in umetniki
podpisani avtorji

OBLIKOVANJE
Siniša

RAZSTAVE
Ilić

PREVODI
Tamara

Soban

KONSERVIRANJE IN RESTAVRIRANJE
Simona

Škorja

LEKTURA
Tamara Soban,

Paul Steed

KOORDINACIJA
Sabina

FOTOGRAFIJE
Povšič

FOTOGRAFIJE
umetnice
in

in umetniki
podpisani fotografi

PRIPRAVA
VIDEO MATERIALOV

FOTOGRAFSKIH IN
ZA RAZSTAVO
Urša Rahne

OBLIKOVANJE
Oleg

Šuran

TEHNIČNA
Tomaž

KOORDINACIJA
Kučer

TISK
Kershoffset,

Zagreb

TEHNIČNA
Boris Fister,
Armin Salihović,

EKIPA
Janez Kramžar,
Duško Škrbin

NAKLADA

1000

© Moderna galerija,
Ljubljana & avtorji, 2024

ZAHVALE
Filmske novosti Beograd,
Darko Fritz, Katarina Hergold
Germ, Tina Mahkota,
Janez Mejač, Kristjan Sedej

 REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

the
mosaic
rooms
ANJA M. GATTANI
FOUNDATION PROJECT

 Muzej sodobne
umjetnosti Crne Gore

S PODPORO
Ministrstvo
Republike

za kulturo
Slovenije

PARTNER
The

RAZSTAVE
Mosaic Rooms